

4. Дутко А.О. Опіка (підкування) над дітьми як вид соціального підкування / А.О. Дутко // Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 1. – С. 319.
5. Дячкова Н.О. Деякі проблеми правового регулювання опіки та підкування над неповнолітніми / Н.О. Дячкова // Держава і право. – 2001. – № 12. – С. 305.
6. Заруба В.М. Держава і право Київської та Галицько-Волинської Русі (кінець VIII ст. – початок XIV ст.) / В.М. Заруба. – К. : Істина, 2007. – 128 с.
7. Крестовська Н.М. Дитина у правовому житті українського суспільства в добу високого Середньовіччя / Н.М. Крестовська // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2008. – Т. 21(60). – № 1. – С. 30–36.
8. Надьон В.В. Умови призначення опікуна (підкувальника), реалізація їх прав та обов'язків / В.В. Надьон // Теорія і практика правознавства. – 2015. – № 7. – С. 25.
9. Рудий Н.Я. Організація опіки та підкування у пізньофеодальному українському суспільстві / Н.Я. Рудий // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2012. – № 1. – С. 22.
10. Свіжа О.О. Історичні аспекти виникнення та становлення дитячого будинку сімейного типу на українських землях у XX ст. / О.О. Свіжа // Юридичний вісник – 2010. – № 15. – С. 30.
11. Філіпішина А.А. Опіка, підкування як форма виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського підкування / А.А. Філіпішина // Сучасна педіатрія – 2011. – № 6. – С. 187.

КОРШАКОВА О. М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правового
регулювання економіки
(Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця)

УДК 344.77

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОМЕННИХ ІМЕН В УКРАЇНІ

Досліджено правову природу доменних імен. Здійснено аналіз положень законодавства та точок зору вчених щодо охорони доменного імені та визнання його окремим об'єктом права інтелектуальної власності. Наведено судову практику з питань регулювання відносин щодо використання доменних імен.

Ключові слова: інтелектуальна власність, доменне ім'я, торговельна марка, правове регулювання.

Исследована правовая сущность доменных имен. Осуществлен анализ положений законодательства и точек зрения ученых по охране доменного имени и признанию его отдельным объектом права интеллектуальной собственности. Приведена судебная практика по вопросам регулирования отношений относительно использования доменных имен.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, доменное имя, торговая марка, правовое регулирование.

The legal nature of domain names is present. The analysis of legislation and perspectives of scientists to protect the domain name and its recognition as a separate subject of intellectual property rights are given in article. An jurisprudence on the regulation of relations on the use of domain names.

Key words: intellectual property, domain name, trademark, legal regulation.

Вступ. З появою нових способів передачі інформації отримали свій розвиток нові системи електронного зв'язку – Інтернет, електронна пошта, локальні і глобальні інформаційні мережі, мобільний зв'язок, сучасні бази даних, активно розвиваються соціальні мережі. У зв'язку із цим особливою

актуальності набуває проблема правового регулювання міждержавних відносин, що виникають у зв'язку з розвитком систем електронного зв'язку, зокрема використання доменних імен.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження правових аспектів захисту та охорони доменних імен та їх місце серед об'єктів права інтелектуальної власності.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини з приводу доменних імен, що складаються між суб'єктами права інтелектуальної власності.

Результати дослідження. У сучасних ринкових відносинах одним із найважливіших завдань для підприємств у здійсненні ними підприємницької діяльності є можливість виділення своєї продукції з маси однорідних товарів інших осіб і захисту її від дій недобросовісних конкурентів. Вирішити цю проблему в значній мірі покликані засоби індивідуалізації товарів, робіт та послуг. Відповідно до положень Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) засобами індивідуалізації, або маркетинговими позначеннями є комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення (ст. 420) [1]. Даний перелік засобів індивідуалізації є таким, що не відповідає сучасним реаліям. Так, законодавством не віднесено до них доменне ім'я та назва засобу масової інформації.

Поява нових засобів і способів індивідуалізації, раніше не відомих чинному законодавству (наприклад, доменного імені), і їх застосування веде до виникнення спірних ситуацій і необхідності їх ретельного врегулювання.

М.С. Бобров [2] відмічає, що доменне ім'я являє собою позначення, яке використовується для індивідуалізації інформаційного ресурсу в мережі Інтернет (наприклад, ukr.net, apple.com). Варто зазначити, що в даний час законодавство не містить норм, які визначають правовий режим доменного імені, та не містить конкретних механізмів вирішення спорів між власниками торгових марок і доменних імен. У силу недостатнього нормативного регулювання судова практика по зазначених спорах складається вкрай неоднорідно, суди використовують різні, часто протилежні підходи в розгляді справ зі схожими обставинами.

С.В. Лукашевич [3] доменне ім'я визначає як унікальне, відмінне від зареєстрованих раніше фірмових найменувань, торгових марок і знаків обслуговування символічне позначення, сформоване відповідно до правил адресації мережі «Інтернет», що є відповідною мережевою адресою і зареєстроване в установленому законом порядку. Д.В. Бойко [4, с. 17] під доменним ім'ям розуміє буквенну адресу-ідентифікатор ресурсу в мережі. Схоже визначення надає і О.В. Дзера [5], характеризуючи доменне ім'я як словесне позначення, що використовується для ідентифікації частини інформаційного простору та орієнтації користувачів у Всесвітній мережі, пошуку інформації про товари, послуги, характер чи сферу діяльності юридичної або фізичної особи. А.О. Серго [6] доменом визнає унікальне позначення, яке знаходиться в системі доменних імен (DNS) та ідентифікує (індивідуалізує) інформаційний ресурс, належний фізичним або юридичним особам у міжнародній комп'ютерній мережі Інтернет.

Законодавець визначення доменного імені містить у ст. 1 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [7]. Так, під доменним іменем розуміється ім'я, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в Інтернеті.

Н. Майданик [8] головними функцією доменних імен вважає здійснення ідентифікації ресурсу в мережі Інтернет і забезпечення адресації в цій мережі. На нашу думку, функції доменних імен значно ширші. Так, домени виконують асоціативну функцію щодо власників ресурсу, характеризуючи їх діяльність, авторитет, репутацію. Варто зазначити, що вдало підібране доменне ім'я надає можливість легкого пошуку його в мережі Інтернет серед аналогічних інформаційних ресурсів.

Право реєстрації доменних імен в Україні, що здійснюється в зоні .ua, мають лише власники відповідних торгових марок чи суб'єкти, які отримали право на їх використання відповідно до укладених ліцензійних договорів. Така позиція протидіє кіберсквотингу, але одночасно унеможливає реєстрацію доменного імені без попередньої реєстрації торговельної марки. Така політика зони .ua серйозно гальмує розвиток національної доменної зони, оскільки не в кожного бажаного займатися розвитком інформаційних технологій є можливість одержати свідоцтво про реєстрацію торговельної марки. Крім того, досить довго може тривати процес оформлення відповідних прав.

У той же час дані Правила не поширюються на реєстрацію доменних імен третього і нижчих підрівнів, у рамках яких можливі порушення прав на торговельні марки, оскільки для їх реєстрації заявник доменного імені не повинен бути правовласником відповідної торговельної марки.

З метою вдосконалення регулювання відносин із доменними іменами вважаємо за доцільне визнати доменне ім'я самостійним об'єктом інтелектуальних прав, а також ввести правило, згідно з яким у випадку виникнення питання про відповідальність у суперечках між власниками торгових марок і доменного імені порушником повинен визнаватися той, чиє право на позначення виникло пізніше. Тобто торговельна марка і доменне ім'я є рівнозначними об'єктами права інтелектуальної власності.

Ю.Т. Гульбін [9] з метою усунення колізії між правовим режимом торгових марок і поки ще не ustalеним режимом регулювання доменних імен та вдосконалення інституту прав на результати інтелектуальної діяльності пропонує ввести такий об'єкт, як персональний знак (персональне доменне позначення, персональний доменний знак), і поширити на нього правовий режим торгової марки в частині, що не суперечить суті такого позначення. Т. Кудрицька [10] відмічає, що учасники правовідносин у сфері використання доменів активно намагаються відстояти свої інтереси, подаючи позови до суду (насамперед, про захист прав інтелектуальної власності у зв'язку з неправомірним використанням відповідних об'єктів у доменних іменах), не менш важливим залишається питання застосування в Україні альтернативних способів вирішення доменних спорів. Законодавче регулювання правовідносин у сфері доменних імен має свою специфіку. По-перше, таке регулювання є досить обмеженим, що зумовлено природою мережі Інтернет та своєрідністю адміністрування системи доменних імен, яка історично склалась. Вчена зауважує, що статут корпорації ICANN (Інтернет-корпорація з призначення доменних імен та номерів) установлює, що «корпорація діє на користь Інтернет-товариства в цілому та для благодійних і громадських цілей має на меті зменшення тягаря уряду та підвищення глобальної громадської заінтересованості у функціональній стабільності Інтернету, виконуючи й координуючи функції, пов'язані з технічним управлінням імен та адрес в Інтернеті». Зазначений статут також встановив, що система найменування та адресації в Інтернеті є суспільним ресурсом, яким слід управляти в інтересах світової Інтернет-спільноти.

Варто погодитись із думкою Т. Кудрицької, що регулювання правовідносин у сфері доменних імен переважно знаходиться поза правовим полем суто державного характеру.

Через відсутність законодавчого закріплення сутності та особливостей відносин із доменними іменами виникають спори між останніми та торговельними марками щодо первинності та їх належного використання. У зв'язку зі спорами, що виникають між власниками торгових марок та доменних імен, пропонується під час вирішення зазначених спорів враховувати сумлінність дій осіб у момент реєстрації і використання доменних імен. У цих випадках пропонується керуватися критеріями оцінки, зазначеними в Єдиній політиці розгляду спорів про доменні імена, розробленій Міжнародною корпорацією з розподілу адресного простору мережі Інтернет (ICANN), а саме:

- доменне ім'я ідентичне або схоже до ступеня змішування з торговою маркою або знаком обслуговування, на який позивач має права;
- у відповідача немає прав або законних інтересів щодо доменного імені;
- доменне ім'я було зареєстровано і використовується недобросовісно.

Так, наприклад, у справі № 760/9381/16-ц [11] за позовом Компанії Exxon Mobil Corporation/Корпорація Екссон Мобіл до Товариства з обмеженою відповідальністю «Інтернет Інвест» та Товариства з обмеженою відповідальністю «Дельта-Х» про припинення порушення прав та зобов'язання вчинити дії виник спір щодо змішування торговельної марки та доменних імен. Відповідно до матеріалів справи позивач є власником раніше зареєстрованих торговельних марок за свідоцтвами України від 15.04.1994 р. та 27.04.2009 р., які зареєстровані для товарів 4 класу Міжнародної класифікації товарів і послуг, у той час як в мережі Інтернет здійснюється делегування доменних імен mobil-1.com.ua та mobil-1.in.ua, які є схожими до ступеня змішування з торговельними марками і за допомогою яких здійснюється пропонування до продажу та продаж товарів, які є тотожними та спорідненими з товарами, для яких зареєстровані торговельні марки позивача.

Для встановлення, чи є схожими зазначені доменні імена, судом було залучено судового експерта. Назви доменних імен mobil-1.com.ua та mobil-1.in.ua є схожими із знаками для товарів та послуг за зазначеними свідоцтвами настільки, що їх можна сплутати. Виходячи з того, що законодавством України не передбачено, який саме спосіб захисту має бути застосований у справі про порушення прав інтелектуальної власності на торговельну марку в доменному імені, суд визнав обгрунтованим твердження позивача про необхідність застосування принципу найбільш справедливого та ефективного способу захисту, а саме переделегування оскаржуваних доменних імен на користь позивача.

Аналогічною є справа №760/10914/16-ц [12]. Виходячи з матеріалів справи, позивач просить припинити порушення прав інтелектуальної власності компанії The Coca-Cola Company на знаки для товарів і послуг за свідоцтвами України №№ 535 та 538, а також на добре відому торговельну марку «СОСА-COLA», зокрема, шляхом припинення використання даних об'єктів інтелектуальної власності та схожих з ними позначень всіма наступними способами: застосування їх у мережі Інтернет; застосування їх у назві доменних імен; скасувати делегування доменного імені coca-cola.ho.ua. В обгрунтуванні позовних вимог позивач зазначив, що він є власником раніше зареєстрованих торговельних марок, які зареєстровані для товарів 32 класу Міжнародної класифікації товарів і послуг. Також Позивач є власником і словесного знаку «СОСА-COLA», який визнаний добре відомим в Україні станом на 31.12.2008 р., для таких товарів, як «безалкогольні газовані напої». Позивач зазначає, що на сайті за доменним іменем coca-cola.ho.ua назва є схожою до ступеня змішування з його торговельною

маркою та добре відомою торговельною маркою «COCA-COLA». Дослідивши матеріали справи, суд прийняв рішення на користь позивача, зобов'язавши відповідача припинити порушення прав інтелектуальної власності The Coca-Cola Company шляхом припинення використання даних об'єктів інтелектуальної власності та схожих з ними позначеннями шляхом застосування їх в мережі Інтернет; застосування їх в назві доменних імен.

Висновки. Таким чином, за відсутності положень законодавства щодо доменних імен та виходячи із судової практики, є очевидним, що на сьогодні торговельні марки мають більш вагоме значення під час виникнення спорів щодо тотожності доменного імені та торговельної марки.

За таких обставин суди повинні виходити з того, що доводи позивача про наявність у нього права інтелектуальної власності на доменні імена повинні братися до уваги за наявності належного підтвердження набуття (виникнення) позивачем права інтелектуальної власності на доменне ім'я, а позовні вимоги в цій частині підлягають задоволенню. Водночас відсутність зазначення в законі про доменні імена як різновиду об'єкта інтелектуальної власності зумовлює можливість лише поширення на них положень про право інтелектуальної власності і визнання його непоіменованим у законі нетрадиційним об'єктом права інтелектуальної власності [13].

У свою чергу, така позиція законодавців створює сприятливу базу для шахрайств та зловживань із доменними іменами. Крім того, залишаються неврегульованими питання, пов'язані зі спадкуванням доменних імен, що належали фізичним особам та фізичним особам-підприємцям, а також їх правонаступництво під час ліквідації або реорганізації юридичних осіб. Таким чином, специфіка доменного імені як об'єкта права інтелектуальної власності, відсутність законодавчо визначеного правового режиму та зростаюча кількість конфліктів прав на доменні імена зумовлюють потребу вироблення єдиної законодавчої позиції щодо застосування до цього об'єкта певного правового режиму.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон, Кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003 р. – № 40. – Ст. 356.
2. Бобров М.Е. Средства индивидуализации товаров, работ и услуг как объекты интеллектуальных прав / Е.М. Бобров. – М., 2013. – 34 с.
3. Лукашевич С.В. Система средств индивидуализации физических лиц как субъектов гражданского права / С.В. Лукашевич. – Казань, 2014. – 21 с.
4. Бойко Д.В. Правова природа доменних імен Інтернет / Д.В. Бойко. – К. : Ред. журн. «Право України», 2013. – 164 с.
5. Цивільне право України : підручник : у 2 кн. / за ред. О.В. Дзера, Н.С. Кузнецової. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – Кн. 1. – 639 с.
6. Серго А.О. некоторых подходах к понятию и правовому регулированию доменного имени / А.О. Серго // Хозяйство и право. – 2005. – № 3. – С. 59.
7. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.
8. Майданник Н. Право на доменне ім'я в мережі інтернет: поняття і правова природа / Н. Майданник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravnuk.info/urukrain/1020-pravo-na-domainne-im-ya-v-merezhi-internet-ponyattya-i-pravova-priroda.html>.
9. Гульбин Ю.Т. Гражданско-правовая охрана средств индивидуализации товаров в рыночных условиях / Ю.Т. Гульбин. – М., 2010. – 64 с.
10. Кудрицька Т. Доменні спори в Україні: останні тенденції та перспективи застосування альтернативних способів вирішення / Т. Кудрицька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vkr.ua/ua/publications/articles/domain_disputes_in_ukraine_latest_trends_and_perspectives_of_alternative_dispute_resolution/.
11. Рішення суду за справою № 760/9381/16-ц від 24.04.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66507100>.
12. Рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 20.03.2017 р. за справою № 760/10914/16-ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65926220>.
13. Науменко Ю.М. Кіберсквоттинг як загроза системі правової охорони доменних імен в Україні / Ю.М. Науменко // Право та інноваційне суспільство. – 2016. – № 2. – С. 86–90.

